

Hoe staat het met jouw bodemkwaliteit en -gezondheid?

Bodem en bodemkwaliteit staan de laatste jaren erg in de publiciteit. Veel telers zijn zich ervan bewust dat zij zo goed mogelijk met de bodem om moeten gaan. Concrete handvatten ontbreken echter vaak. Daarnaast is de wetgeving in bepaalde gevallen een beperkende factor om de bodemkwaliteit op peil te houden. NAJK-leden en -partners gaan samen om tafel om aan de hand van stellingen de ontwikkelingen op het gebied van bodem te bespreken.

Tekst: Annet de Winter | Illustratie: Hank van Ruitenbeek

'Bodemgezondheid is volledig de verantwoordelijkheid van de ondernemer'

Wanneer je als boer of tuinder grond pacht voor een korte periode is de mindset om iets aan de bodem te doen vaak anders dan wanneer de bodem in eigen bezit is. Grondverpachters zouden moeten investeren in de gezondheid van de bodem. "De mindset van jonge agrarisch ondernemers over bodemgezondheid is ook anders dan die van de oudere generatie. Jonge ondernemers moeten toch nog zeker vele jaren de bodem gebruiken. Een gezonde bodem is voor de jonge ondernemer

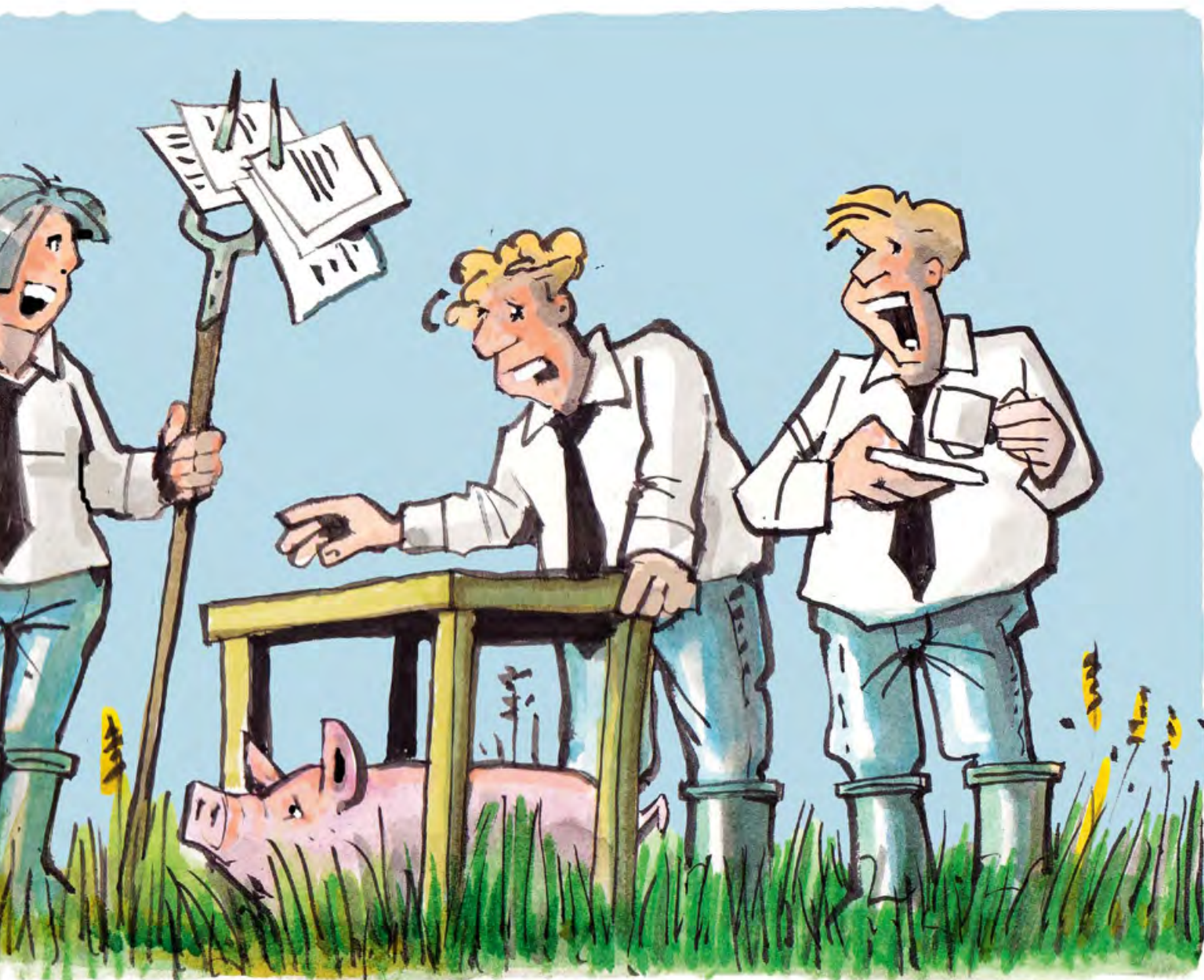
dan ook belangrijker dan ooit", aldus Sjoerd Rombout, NAJK-lid. Niet alleen de agrarisch ondernemer is verantwoordelijk voor een goede bodemgezondheid. Ook binnen het onderwijs, de provincies en het waterschap is er steeds meer bewustwording van het belang van een bodem die bijvoorbeeld vocht kan vasthouden of juist snel los kan laten. Een gezonde bodem is de verantwoordelijkheid van verschillende partijen en start al in het onderwijs. "Binnen het onderwijs komt er op bepaalde gebieden kennis te kort over dit onderwerp. Wij organiseren bijvoorbeeld elk jaar een bodemcursus en dan merk je dat er veel praktische vragen zijn. Wat moeten we op deze grond, onder deze omstandig-

heden doen? En hoe dan? Hier liggen nog genoeg vraagstukken", volgens Joost Mulder, NAJK-lid. De provincie Noord-Holland stelt bodemcoaches beschikbaar voor agrarisch ondernemers die meer ondersteuning op het gebied van bodemvraagstukken willen hebben", aldus Stephen Bos, NAJK-lid.

'Elke ondernemer zou de bodemkwaliteit per perceel in kaart moeten hebben'

Het is belangrijk om je uitgangssituatie te kennen volgens Jos Westerhof van ForFarmers: "Vanuit een heldere uitgangssituatie kun je je verder ontwikkelen." Natuurlijk komt daar een stukje ervaring met bepaalde percelen bij kijken. Een goed inzicht in de bodem

"Dit extreme jaar met in het voorjaar veel regen en daarna extreme droogte laat de verschillen in bodemgesteldheid goed zien."

zorgt voor een groter bodembewustzijn. Op die manier breng je de bodemgezondheid en -kwaliteit in beeld en weet je waar je op in moet spelen. "Dit jaar is een extreem jaar geweest met veel regen en extreme droogte. Dit heeft invloed op de bodemgesteldheid en geeft daarbij ook nieuwe inzichten welke je kunt toepassen in je omgang met de bodem", volgens Rombout. Willem Voncken, lid NAJK: "Ik zit in Limburg op lössgrond, dit is een enorm oude grondsoort waar we niet of heel weinig op mogen ploegen. Er wordt nu in ons gebied effectief, sinds 25 jaar, niet-kerende grondbewerking gedaan." Wanneer er over de bodem gepraat wordt, gaat het vaak over problemen, maar is de bodem ook echt zo slecht zoals velen beweren? "Wat is het verschil met de bodem van nu ten opzichte van dertig jaar geleden? Natuurlijk zijn er grote verschillen in bodemvruchtbaarheid, belangrijk daarbij is echter wel om de uitgangssitu-

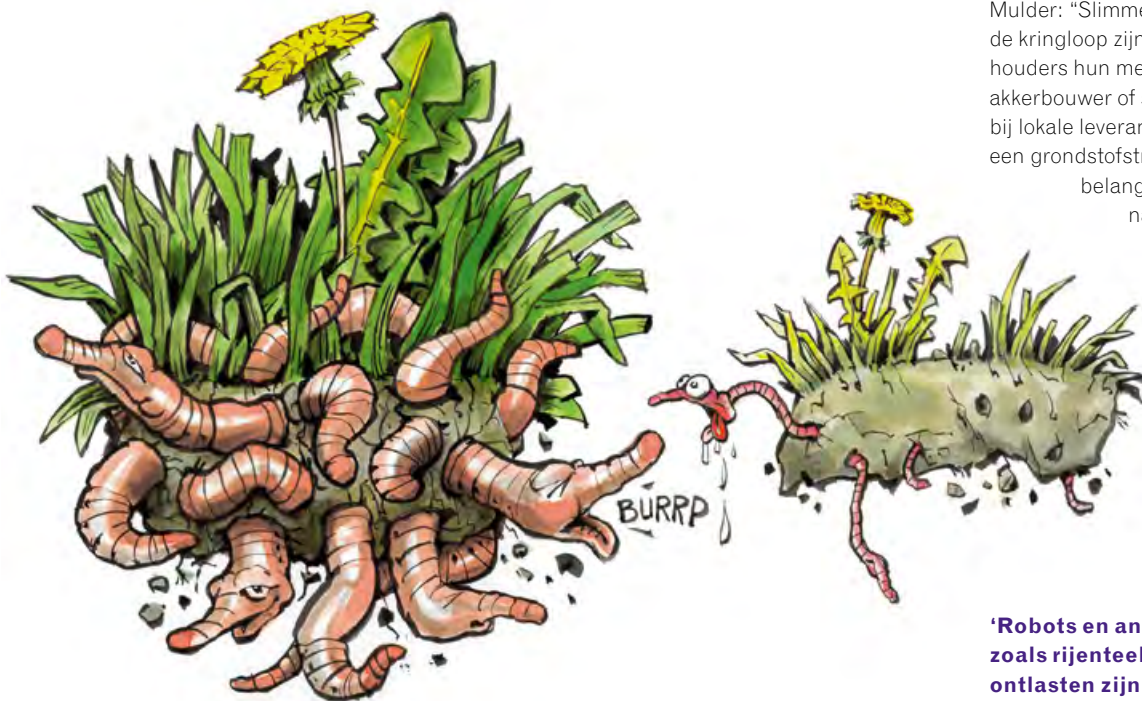
atie goed in beeld te hebben. Meer kennis van de bodem is voor iedere teler interessant en daar schort het vaak nog aan. Er is nog steeds goede grond, de maïs en grasopbrengsten zijn bijvoorbeeld niet minder dan tien jaar geleden", volgens Westerhof. Bos: "De veredeling van rassen heeft hieraan ook een belangrijke bijdrage geleverd." Westerhof: "Er wordt al heel veel aandacht besteed aan de bodem via onderzoek en initiatieven zoals de Vruchtbare Kringloop of Stikstof/kunstmestvrije Achterhoek. Het is allemaal niet zo slecht als soms weleens wordt beweerd. Dat we met zijn allen moeten blijven werken aan een vruchtbare en gezonde bodem staat daarbij niet ter discussie."

'Wetgeving zoals de mestwetgeving, is van invloed op de bodemkwaliteit'

Met name de mestwetgeving speelt een belangrijke rol in hoe telers met hun grond om

mogen gaan. Telers willen graag aanvoeren wat ze afvoeren, maar volgens de huidige mestwetgeving is dit niet altijd mogelijk, omdat de wettelijke normen overschreden worden. In Nederland draaien op diverse plekken pilots om te onderzoeken hoe agrarisch ondernemers efficiënter met nutriënten om kunnen gaan. Voncken: "Regelgeving kan soms averechts werken. De uitrijdperiodes sluiten niet altijd goed aan bij de praktijk-situatie. Dit dwingt telers soms om onder niet optimale omstandigheden toch voor de juiste datum de mest nog toegediend te krijgen." Daarnaast mag je in Zuid-Limburg op bepaalde plekken al jaren niet meer ploegen. Het voordeel hiervan is dat de draagkracht toeneemt, maar de keerzijde is dat de onkruid-druk toeneemt."

Lees verder op pagina 9

Vervolg van pagina 7

'Chemie (zoals kunstmest) is de belangrijkste veroorzaker van een ongezonde bodem'

Zowel akkerbouwers als melkveehouders maken gebruik van kunstmest. Met kunstmest kun je tijdens het groeiseizoen makkelijk bijsturen. Toch kleven er ook nadelen aan deze vorm van bemesten. Zo is de toepassing van kunstmest een eenzijdige vorm van bemesten en is de kans op uitspoeling of verbranding aanwezig. Uitspoeling van stikstof of fosfaat geeft risico op een eenzijdige verrijking van deze nutriënten in het oppervlaktewater wat een bedreiging voor het ecosysteem kan vormen. Maar er zijn naast kunstmest ook andere factoren die van invloed zijn op een ongezond bodemklimaat. "Wanneer je volgens een vast schema je percelen beregent, ook wanneer dit niet nodig is, maak je de grond te nat. Dit is heel schadelijk voor de bodem en kan op de lange en korte termijn een slechte invloed hebben op de bodemgezondheid", volgens Bos. Ook het kapotrijden van de grond met zware machines onder soms slechte weersomstandigheden is een veelvoorkomende veroorzaker van een slechte bodemkwaliteit. Rombout: "Stel je besteedt 364 dagen per jaar goede zorg aan de bodem, maar op de 365e dag rijd je eroverheen met een zware machine onder ongunstige omstandigheden. Dan heb

je in één dag alle zorg die je het afgelopen jaar aan die bodem hebt gegeven tenietge-daan." Ook intensieve teelt, waarbij de bodem volledig uitgeput wordt, is een probleem. De kwaliteit van het product gaat daarmee langzaam achteruit. De kans op bodemziektes neemt daarmee toe en het aantal beschikbare teeltgebieden daalt.

'De kringloopvisie heeft een positieve invloed op bodemkwaliteit'

Wat wordt er precies bedoeld met 'de kringloop'? Dit kan op het niveau van alleen je eigen bedrijf zijn, maar ook op wereldniveau. De melkveehouderij werkt al een aantal jaar met de KringloopWijzer. Hiermee wordt precies bijgehouden hoeveel nutriënten er van het bedrijf afgaan en hoeveel nutriënten toegevoegd worden met bijvoorbeeld kunstmest. Volgens Bos is het gebruik van een deel kunstmest essentieel om de kringloop te kunnen sluiten, aangezien de afvoer van nutriënten via de menselijke consumptie niet meer terugkomt op het land. In de akkerbouw zou een vorm van de KringloopWijzer uitkomst kunnen bieden om de aan- en afvoer van nutriënten beter op elkaar af te kunnen stemmen.

Daarnaast kunnen de consument en de agrarisch ondernemer verschillend tegen de term kringloop aankijken. "We moeten oppassen dat we niet langs elkaar heen praten waardoor er onbegrip ontstaat", aldus Rombout.

Mulder: "Slimme samenwerkingen binnen de kringloop zijn essentieel. Zo kunnen veehouders hun mest bijvoorbeeld kwijt bij de akkerbouwer of samenwerkingen opzoeken bij lokale leveranciers." De kringloopvisie is een grondstofstrategie waarbij de bodem een belangrijke rol speelt. De bodem is namelijk de basis waaruit we onze producten produceren en waar het veevoer vanaf komt! Rombout: "Ik denk dat er ook een hoop gericht is op klimaat binnen deze visie. We moeten maatregelen nemen om de bodem aan te passen aan het klimaat in plaats van andersom!"

'Robots en andere agrotechnologie, zoals rijenteelt, om de bodem te ontlasten zijn de toekomst'

"Zolang we nog in de kostprijsgedachte zitten wordt het lastig om te veranderen. De mindset dat je zuinig met de bodem om moet gaan en onder goede omstandigheden de juiste dingen doet, is het belangrijkste. Dus niet met een vrachtauto vol het land op, ook al is de bodem droog", volgens Mulder. Iedereen is het er wel over eens dat robots en drones wel een toevoeging kunnen zijn in de boerderij van de toekomst en dat deze de bodem minder belasten dan zware machines. Mulder: "Het is wel een grote verandering, dus dit zal niet binnen korte termijn lukken, maar in de toekomst zie ik dit zeker wel zitten. Je moet ook in andere concepten durven denken." Vooral wanneer er rendement is voor het implementeren van agrotechnologie, zal dit voor steeds meer bedrijven toepasbaar zijn. ◀

Dit artikel is tot stand gekomen met de medewerking van Jos Westerhof (ForFarmers), Joost Mulder, Willem Voncken, Stephen Bos, Sjoerd Rombout en Doeko van 't Westeinde.

Bodemtip aan jonge boeren van ForFarmers

"Je eigen situatie goed in beeld hebben is essentieel om goede keuzes voor de toekomst te maken die voor jouw bedrijf belangrijk zijn. Laat je daarbij goed informeren, leer van ervaringen van anderen en loop niet altijd achter de algemene opinie aan." ◀

"Zware machines en op verkeerde momenten de bodem bewerken zijn funest voor de bodemgezondheid."